

Niels W. Gades samlede værker

- det hidtil største danske nodeudgivelsesprojekt

af professor, dr.phil. Finn Egeland Hansen

I 1989 påbegyndtes arbejdet med en samlet udgave af komponisten Niels W. Gades værker under den af Dansk Selskab for Musikforskning maj 1990 oprettede "Fonden til udgivelse af Niels W. Gades værker". Formanden for fondens bestyrelse, professor, dr.phil. Finn Egeland Hansen, Danmarks Lærerhøjskole, redegør i denne artikel for planerne for denne første monumentudgave helliget en dansk komponist. Efter aftale imellem Dansk Selskab for Musikforskning og Det kongelige Bibliotek er udgavens sekretariat placeret i Det kongelige Bibliotek i tilknytning til Musikafdelingen, hvor størsteparten af Gades manuskripter m.v. befinder sig. Udgivelsen finansieres i fællesskab af Statens humanistiske Forskningsråd og private fonde.

Spørgsmålet: "Hvorfor investere i store og dyre monumentudgaver?" må besvares todelt. Første del af svaret lyder omtrent sådan: "For at gøre en nærmere afgrænset del af den musikalske overlevering tilgængelig for musiklivet, herunder den musikvidenskabelige forskning og den musikalske praksis". Den anden del af svaret kan, hvis man piller alle eventuelle omsvøb fra, i sin essens reduceres til følgende: "For at rejse et nationalt musikalsk monument".

Der har gennem tiderne været lagt forskellig vægt på de to aspekter; men det er de færreste monumentudgaver, der har kunnet tilvejebringe sit økonomiske grundlag uden at referere til dem begge. Men de findes trods alt; og det er ikke overraskende, at det først og fremmest er i USA, det har været muligt at producere musikalske monumentudgaver uden en amerikansk nationalhistorisk legitimation. Som et enkelt eksempel vil jeg nævne serien *Corpus Mensurabilis Musicae*, en lang række *Opera Omnia*- og andre monumentudgaver af europæisk musik fra *ars nova*-tiden og renaissanceen.

Normalt har begrundelserne for monumentudgaver nationale overtoner, i større eller mindre grad. I forrige århundrede større. Gigantudgaver som "Denkmäler deutscher Tonkunst" og "Denkmäler der Tonkunst in Österreich" hviler i høj grad på en stærk national selvbevidsthed; og på den hjem-

Komponisten Niels W.
Gade (1817-1890).
Usigneret blyantstegning.

lige front udsender betegnelser som "Samfundet til Udgivelse af Dansk Musik" (stiftet 1871) og "Dania Sonans" (monumentudgave påbegyndt 1933) lignende signaler.

I det 20. århundrede, især efter 2. verdenskrig synes det nationalhistoriske aspekt at spille en mere tilbagetrukket rolle; men der er allerede tydelige tegn på, at udsigten til et mere integreret Europa i EF-regi med afgivelse af suverænitet til overnationale organer igen vil føre til en periode med stor national bevidsthed, ikke mindst på det kulturelle område.

Der er ikke i en kort artikel som denne plads for en nærmere beskrivelse af forskellige typer af monumentudgaver. Udgaver af en enkelt komponists samlede værker er én type. *Gesamtausgabe*, *Oeuvres Complètes*, *Complete Works*, *Opera Omnia* er de almindeligste betegnelser for sådanne udgaver. Traditionen for at fokusere på enkelt-komponister grunder sig dybest set i en romantisk forestilling om geniet som udtryk for hele sin tid, men har også andre aspekter. For det første er en enkelt komponists værker et veldefineret *corpus* (jeg ser her bort fra de betydelige vanskeligheder med værker af tvivlsom autenticitet, som er forbundet med komponister fra det 18. århundrede og endnu ældre). Man er derfor fri for at skulle argumentere - over for

sig selv og andre - for udvalget af værker. Hele argumentationen ligger i valget af komponist. Dertil kommer det praktiske i at have f.eks. alle Niels W. Gades symfonier samlet på ét sted frem for at skulle lede dem op i forskellige udgaver og eventuelt konstatere, at lige præcis den, man var interesseret i, ikke er nyudgivet. Modargumentet er naturligvis, at fordelene ved at have adgang til alle Niels W. Gades værker skal vejes mod ulempen ved så til gengæld ikke at have adgang til Hartmanns værker.

Valget er kompliceret, og der kan føjes en lang række af argumenter *pro et contra* til de ovenfor nævnte.

Hvorledes udgivelsespolitikken i bred almindelighed vil udvikle sig i fremtiden, er det umuligt at spå om. Der vil muligvis ske forskydninger i balancen mellem *Opera Omnia*-udgaver, udgaver med udvalgte værker af enkeltkomponister og mere antologiprægede udgaver med værker af forskellige komponister. Men det er min bestemte opfattelse, at udgaver med enkeltkomponisters samlede produktion fortsat vil indtage en prominent plads i monumentudgavernes rækker.

Hvorfor en Niels W. Gade *Opera Omnia*-udgave?

Endnu har ingen dansk komponist opnået den særlige anerkendelse, der ligger i at få sin musikalske produktion udgivet samlet og under iagttagelse af de strengeste videnskabelige krav til kildekritik og editionsteknik.

Hvis man ser bort fra de nulevende, er der tre danske komponister, hvis værker har et sådant nationalt og internationalt ry, at det umiddelbart ville kunne begrunde en samlet udgave. Det er Friedrich Kuhlau, Niels W. Gade og Carl Nielsen.

For Carl Nielsen gælder, at så godt som hele hans produktion er tilgængelig i form af rimeligt gode enkeltudgaver af værkerne; en del endda i flere udgaver. Der er dog huller hist og her, og mod visse udgaver kan der rettes en del kritik. Carl Nielsen er knap nok "moden" til en *Opera Omnia*-udgave, idet en del af de tekster, han anvender til sin musik, endnu ikke er ophavsretligt "frie". En samlet udgave af Carl Nielsens værker vil først være et *desideratum* på den anden side af årtusindskiftet.

Kuhlaus musik, i hvert fald den del af den, der har størst international interesse, er tilgængelig i danske, tyske og franske udgaver. I sammenligning med Niels W. Gade må behovet for en samlet Kuhlau-udgave anses for at være mindre presserende.

Af andre betydelige danske komponister, som kunne være mulige kandidater til at få deres produktion udgivet samlet, skal nævnes C.E.F. Weyse og

J.P.E. Hartmann. Det gælder dog for begge, at deres musik er så specifik dansk og så stærkt knyttet til det danske sprog, at de aldrig har haft, og næppe heller vil kunne forventes at opnå samme internationale ry som Kuhlau, Gade og Carl Nielsen.

Dietrich Buxtehude, hvis fødsel for 350 år siden fejredes i 1987, er ikke nævnt i det foregående. Omend han selv regnede Danmark som sit fædreland og var ansat ved Mariakirkerne i Helsingør og Helsingborg, anses han normalt ikke for en dansk komponist, idet hans virke først og fremmest var knyttet til Mariakirken i Lübeck. En udgivelse af hans samlede værker påbegyndtes så tidligt som i 1927 hos Ugrino-forlaget i Hamburg; men den blev afbrudt i 1937. Udgivelsen blev genoptaget i 1958 og nærmer sig nu sin afslutning.

Der er meget stærke begrundelser for at lade den første danske *Opera Omnia*-udgave være helliget Niels W. Gade (1817-1890). Hans karriere som komponist var bemærkelsesværdig. Med sit officielle op. 1, Ossian-ouverturen fra 1840 vandt den da 23-årige Gade en af "Musikforeningen" i København udskrevet konkurrence. Kort efter kom den 1. symfoni i c-mol, som han sendte til Mendelssohn i Leipzig, der med begejstring bragte den til opførelse i 1843. Med et rejsелеgat i ryggen drog Gade derpå til Leipzig, hvor han omgående blev ansat ved konservatoriet; og fra 1844 til Mendelssohns død i 1847 fungerede han som 2. kapelmester for de legendariske Gewandhaus-koncerter, hvor han bl.a. uropførte Mendelssohns violinkoncert. Fra 1847 var han leder af Gewandhaus-koncerterne; men ved krigsudbruddet i 1848 rejste Gade tilbage til København.

Gade var uden sammenligning den mest internationalt anerkendte danske komponist i forrige århundrede, og herhjemme blev han det absolutte forbillede for hovedparten af den efterfølgende generation af komponister.

Hans værker er ikke til at opdrive idag. Omkring 40 % af hans produktion har aldrig været trykt, og selv helt centrale værker som de otte symfonier, ouverturerne, kammermusikken og klaverværkerne skal man være meget heldig for at finde antikvarisk. Kun få af hans værker er indtil nu genoptrykt. Det gælder f.eks. hans 1. symfoni, der er udgivet i et fotografisk genoptryk af førsteudgaven; men også denne udgave er idag udsolgt. Passet på antikvariske eksemplarer af Gades værker er stort. I 1960'erne kunne man endnu erhverve en komplet samling af Gades trykte værker antikvarisk. Noget tilsvarende er ganske umuligt idag.

Der er en stærkt stigende interesse nationalt og internationalt for Niels W. Gades musik, en interesse, der hænger sammen med en generel "romantisk bølge" i musiklivet og inden for musikforskningen. Flere og flere af hans værker udsendes på plade og CD. Der er inden for de seneste år skrevet

mange og vægtige musikvidenskabelige artikler om Niels W. Gade og hans produktion. I koncertsalen står Niels W. Gades værker stadig oftere på programmerne; og det gælder også andre end de mest populære værker som Ossian-ouverturen, 1. symfoni og Elverskud.

Savnet af en samlet udgave af Niels W. Gades produktion er på denne baggrund meget føleligt; og det må anses for en væsentlig forpligtelse for dansk kulturliv i almindelighed og dansk musikforskning i særdeleshed at arbejde for, at Gades musik gøres tilgængelig i en tidssvarende udgave af hans *Opera Omnia*.

Med etableringen af "Fonden til udgivelse af Niels W. Gades værker" er der skabt grundlag for en sådan udgave. I de følgende afsnit fortælles nærmere om udgavens indhold og disposition, udgivelsesprojektets hidtidige historie, fondens ledelsesstruktur, m.v.

Hvor meget skal man tage med i udgaven?

Når der skal tages stilling til, hvor meget der skal tages med, når en komponists værker udgives, er der i hvert fald tre vigtige faktorer at tage hensyn til:

1. Økonomien.
2. Den til rådighed stående teknologi.
3. Et videnskabeligt skøn over, hvad det er "rigtigt" eller "værd" at tage med.

Det første er meget håndgribeligt. Hvis midlerne var ubegrænsede, kunne man ubekymret tage alt med, rub og stub. Helt ned til den lille papirlap med en allerførste ide til et tema, som komponisten måske aldrig bruger til noget; løse stemmer til samtlige værker; klaverudtog til alle vokalværker med orkester; komponistens transskriptioner af egne og andres værker; værker af tvivlsom autenticitet; slet og ret, alt. Men økonomien er kun yderst sjældent ubegrænset, så visse indskrænkninger må normalt allerede af den grund foretages.

Den til rådighed stående teknologi spiller naturligvis indirekte en økonomisk rolle. F.eks. er det med computer-teknologi meget billigere at medtage stemmemateriale, end det har været tidligere.

Men også i en bredere forstand griber teknologien ind i overvejelserne over, hvad der skal med. En overvejelse om, hvorvidt f.eks. et givet fragment skal udgives eller ej, ville tidligere føre til, at fragmentet enten blev trykt i udgaven, eller også ville det for enhver praktisk betragtning være ikke-eksisterende.

Sådan er det ikke mere. Hvis det pågældende fragment er behørigt registreret og beskrevet i en tilgængelig database, og i øvrigt forefindes fotografisk i det til udgaven knyttede "arkiv", hvorfra det kan rekvireres i fotokopi, er det i princippet lige så tilgængeligt for forskningen og musiklivet, som hvis det havde været trykt.

Man kan i den sammenhæng meget vel spørge, om stemmematerialet til mere perifere værker bør trykke; ja, om ikke det er tilstrækkeligt, at visse værker overhovedet kun "udgives" i form af gode fotokopierede facsimiler?

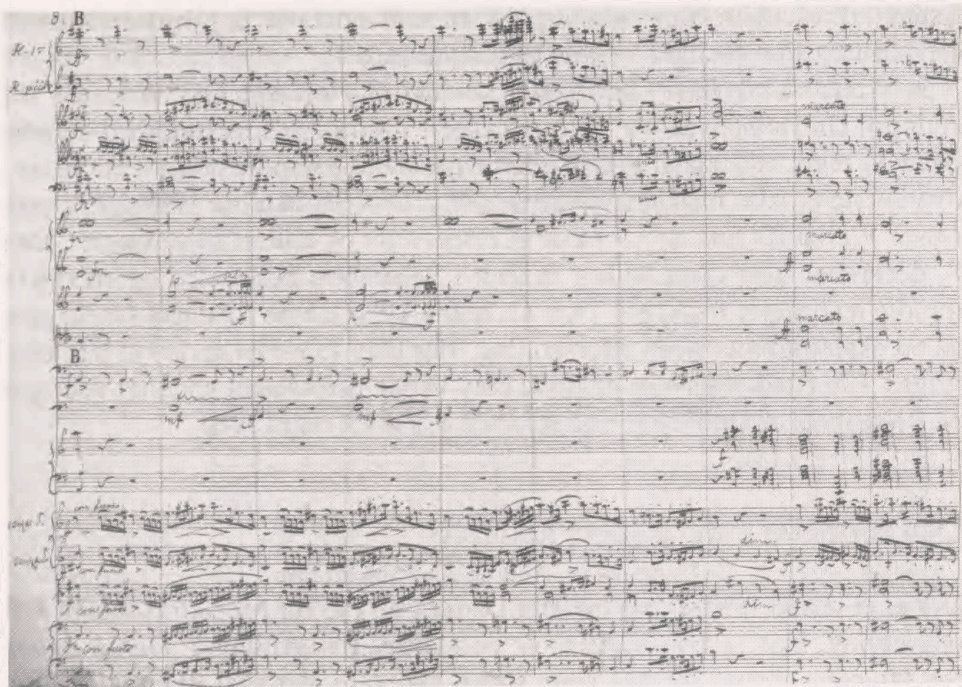
De teknologiske fremskridt har ført til en glidning fra spørgsmålet: "Hvad skal med?" til spørgsmålet: "Hvordan skal det med?"

Spørgsmålet om, hvad det er "rigtigt" eller "værd" at tage med, er fyldt med ideologisk sprængstof. På den ene side vil man kunne hævde, at selv en enkelt fjerdedelsnode på en mejeriregning har interesse. At i hvert fald alle - nok så små - fragmenter bør tages med, fordi de kan føje - omend nok så små - detaljer til indsigten i og forståelsen af komponistens værk. På den anden side kan man forfægte det synspunkt, at fragmenter netop er forblevet fragmenter, fordi komponisten har været utilfreds med resultatet og blot glemt at smide det i papirkurven. Er det da i nogens interesse at udgive sådanne fragmenter? Tidligere måtte man træffe et valg af typen enten/eller. Tendensen har klart nok været, at fragmenter, skitser o.l. er blevet tillagt desto større betydning, jo "større" en komponist, det drejede sig om. Idag har den ovenfor omtalte glidning ført til, at sådanne spørgsmål ikke behøver at blive besvaret med et enten/eller, men kan lande på flere mulige mellemformer.

Projektets historie

Den første omtale af projektet i Dansk Selskab for Musikforsknings regi fandt sted i 1984, da jeg ved et bestyrelsesmøde gav udtryk for, at Selskabet burde udgive Niels W. Gades samlede værker. Forud var gået en række mere private sonderinger og drøftelser med især Dan Fog, som har erfaring med sådanne udgivelser, bl.a. fra sit arbejde med den samlede udgave af Edvard Griegs værker. Også en række af de personer, som kunne tænkes at skulle stå for udgivelsen af de enkelte bind, havde jeg været i kontakt med.

Bestyrelsen gav grønt lys for, at jeg arbejdede videre med sagen, og ved den efterfølgende generalforsamling i Selskabet blev projektet første gang omtalt for medlemmerne. Generalforsamlingen var ligeledes positivt stemt for ideen, og bestyrelsen nedsatte derfor en 4-mandsgruppe, som skulle forestå det videre forberedelsesarbejde. Gruppen bestod af Dan Fog, Jan Maegaard, Ole Kongsted og Finn Egeland Hansen.

Partiturside fra autografen af *Gjenklag af Ossian* (1840), det værk, hvormed Niels W. Gade sejrede i Musikforeningens konkurrence om en dansk ouverture.

Herefter forløb aktiviteterne ad to spor, det ene med sigte på at skaffe penge, det andet med henblik på at skabe kontakt med et forlag, som kunne og ville påtage sig udgivelse og distribution. Der var god succes med det første, medens det andet viste sig at være langt vanskeligere, end nogen havde forestillet sig.

Økonomien var i store træk sikret i foråret 1989, medens der endnu ikke foreligger nogen forlagsaftale eller beslutning om, hvorledes udgaven skal distribueres.

I foråret 1989 begyndte arbejdet med at finde frem til den mest hensigtsmæssige formelle/juridiske ramme om udgaven, en side af sagen, der har optaget bestyrelse og medlemmer ganske meget. Efter at have drøftet spørgsmålet i bestyrelsen, fremlagde jeg en strukturmodel ved et medlemsmøde den 24. maj 1989. Grundtrækkene i denne model var, at udgavens ledelse skulle bestå af en bestyrelse på tre mand. Til at forestå det videnskabelige og praktiske arbejde med selve udgaven skulle bestyrelsen nedsætte en udgiverkomité. Endelig skulle der være en "støttekreds", et "repræsentantskab", eller hvad man ville vælge at kalde det.

Ved medlemsmødet var der ingen negative reaktioner på selve den tredelte struktur, hvorimod nogle mente, at bestyrelsen var for snæver og "centra-

listisk". Endvidere blev det betonet, at man ønskede udgiverkomitéen så selvstændig som muligt i forhold til bestyrelsen.

Selskabets bestyrelse tog herefter kontakt til professor Erik Werlauff ved Aalborg Universitetscenter, som er ekspert i selskabsdannelser, med henblik på at få taget stilling til den juridiske ramme og få udfærdiget vedtægter i overensstemmelse med bestyrelsens oplæg. Den 11. oktober 1989 forelå professor Werlauffs forslag i form af et responsum og udkast til vedtægter. Den 8. december blev disse oplæg drøftet i Selskabets bestyrelse og en række mindre ændringer foretaget. Den 13. marts 1990 kunne forslaget forelægges på en ekstraordinær generalforsamling. Her blev foreslået endnu et par ændringer. Efter indarbejdelse af disse blev vedtægtsforslaget endeligt vedtaget på Selskabets ordinære generalforsamling den 15. maj 1990.

Den formelle ramme mere konkret

Der er et stærkt misforhold mellem Dansk Selskab for Musikforskning's årsomsætning, hvis største udgiftspost normalt er fremstilling af *Dansk Årbog for Musikforskning*, og den langt større økonomi, der skal til en udgivelse, som den der her er tale om. En forening af Dansk Selskab for Musikforskning's størrelse er slet ikke *gearet* til at rumme et så stort projekt. Overvejelserne vedrørende dette spørgsmål tog for alvor fart, da det i løbet af foråret 1989 var lykkedes at sikre økonomien for 1. etape af udgaven.

Det primære problem bestod i at forene to modsatrettede hensyn: På den ene side at *frigøre* udgaven så meget fra Selskabet, at dens økonomi var selvstændig, og at udgaven i øvrigt var sikret mulighed for langtidsplanlægning, ikke blot økonomisk, men også i henseende til fastlæggelse af udgivelsesmæssige retningslinjer m.v. uden løbende indblanding fra Selskabets måske hurtigere skiftende bestyrelser. På den anden side at sikre, at Selskabet stedse *har snor* i udgaven, dels indsigt i udgivelsens forløb, dels indflydelse på den overordnede styring.

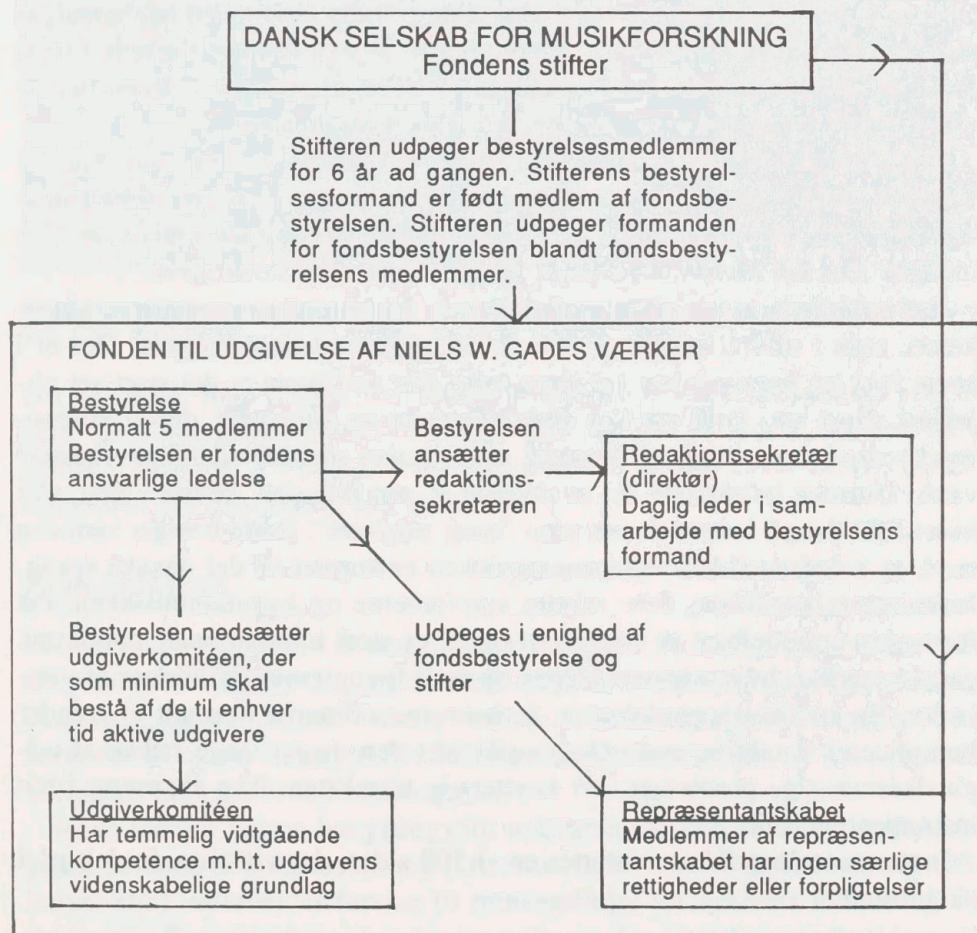
Det sekundære, men ikke uvæsentlige, problem lå i at finde frem til en juridisk konstruktion, der ville kunne forhindre beskatning af tilskud til udgaven.

Det var for at få disse problemer løst, at Selskabet tog kontakt til professor Erik Werlauff, der har fungeret som Kulturministeriets konsulent i tilsvarende anliggender.

Erik Werlauff gennemgår i sit 30 sider lange responsum de mulige juridiske konstruktioner: forening, aktieselskab, anpartsselskab, fond (selvejende institution) og at lade udgaven forblive som en del af Dansk Selskab for

Musikforsknings aktiviteter. Werlauff konkluderer entydigt, at Selskabets ønsker imødekommes bedst ved at søge udgivelsen organiseret som en *erhvervsdrivende og almennyttig fond* med Dansk Selskab for Musikforskning som stifter.

I stedet for en detaljeret gennemgang af fondens vedtægter vises her fondens opbygning og ledelsesstruktur i skematisk form.

Etapeopdelingen

Allerede det meget lange tidsperspektiv for en udgave på mellem 7.000 og 8.000 sider taler for, at projektet deles op i et antal veldefinerede etaper. Økonomiske overvejelser og hensyn til de menneskelige ressourcer peger i samme retning. Det er da også fremgået allerede fra udsendelsen af de første ansøgninger om økonomisk støtte, at projektet ville blive således opdelt.

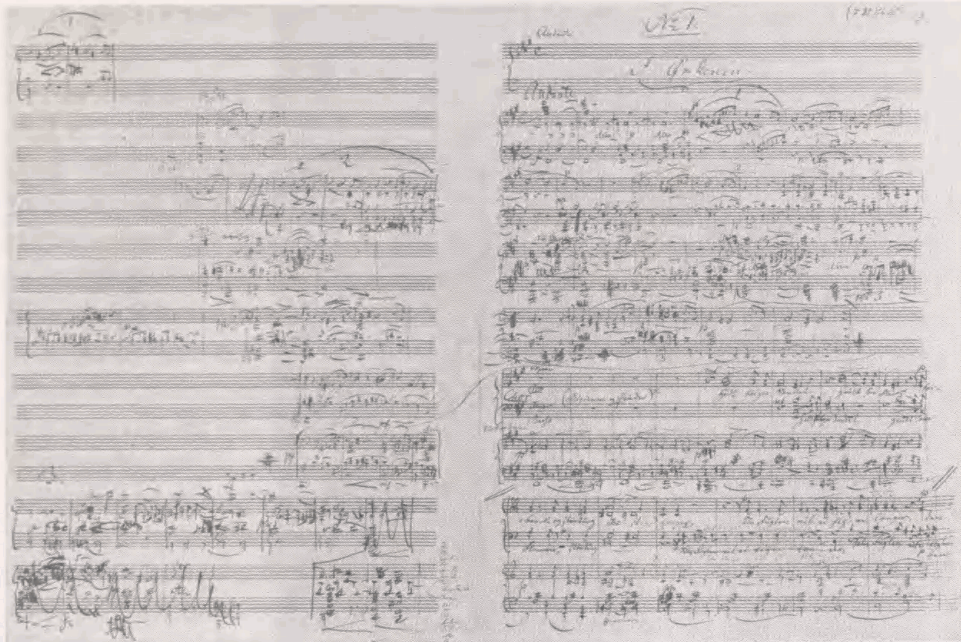
Men ét er at beslutte sig for en etapeopdeling, noget andet at finde frem til de bedst egnede opdelingskriterier. Man kunne f.eks. vælge at udgive de *ikke-tidligere trykte værker* først. For dette princip taler i almindelighed, at udgaven derved til en begyndelse kommer til at supplere det allerede i trykt form foreliggende. Imod taler i Gades tilfælde, at selv de tidligere trykte værker stort set alle er uopdrivelige, selv i antikvarisk form.

Et andet kriterium ville være at udgive de "bedste" værker først. For det første er dette næppe noget særligt objektivt kriterium. For det andet kunne det tænkes at føre til en gradvis faldende entusiasme blandt udgiverne: "Nu mangler kun det mindst væsentlige, så det haster vel ikke så stærkt".

Det kriterium, man valgte, var at lade 1. etape omfatte instrumentaltværkerne, som i sidetal udgør ca. halvdelen af den samlede udgave. Der er i hvert fald tre begrundelser for dette valg. For det første er det stort set objektivt. Stort set, fordi det kan diskuteres, om en ouverture, der er komponeret som scenemusik til et skuespil, skal udgives som selvstændigt orkesterværk. Dernæst indeholder det et element af, om ikke det "bedste" først, så i hvert fald det på internationalt plan "mest salgbare". Dette hænger sammen med, at vokalmusikken og scenemusikken er knyttet til det danske sprog. Instrumentalmusikken, ikke mindst symfonierne og kammermusikken, må formodes umiddelbart at henvende sig til et stort internationalt publikum, ganske særligt, hvis udgaven følges op med fonogramindspilninger af værkerne. En tredje begrundelse er, at instrumentalmusik normalt er mindre kompliceret at udgive end vokalmusik, idet den meget lange række af udgivelsesmæssige problemer, der knytter sig til teksten, ikke eksisterer i ren instrumentalmusik.

Instrumentalmusikken omfatter ca. 3.500 sider, der vil blive fordelt på i alt 17 bind:

8 symfonier	8 bind	Klaverværkerne	2 bind
Ouverturene	2 bind	Orgelværkerne (ude-	
Andre orkesterværker	2 bind	lades muligvis i	
Kammermusikken	3 bind	første omgang)	(1) bind

Korsfarerne. Dramatisk digt af Carl Andersen efter motiver af Tassos Det befriede Jerusalem, for Soli, Chor og Orchester. Op. 50. Skitse, dateret 22. juli 1865. Niels W. Gade.

Det er endnu ikke afgjort, om resten af udgaven skal etapeopdeles yderligere, eller samles i én etape. Såfremt man vælger at opdele, vil det være naturligt, at lade 2. etape omfatte vokalværkerne (ca. 2.000 sider), og afslutte med scenemusikken (ca. 1.500 sider).

Bemandingen

Bemandingsspørgsmålet er naturligvis ikke afklaret i detaljer på indeværende tidspunkt. Det ligger dog på forhånd fast, at redaktionssekretæren bliver cand.mag. Anne Ørbæk Jensen, som Selskabets bestyrelse ansatte i en halvtidsstilling pr. 1. maj 1989. Stillingen er finansieret for en 6 års-periode af Statens humanistiske Forskningsråd.

Anne Ørbæk Jensen har påbegyndt opbygningen af den til udgivelsesprojektet hørende dokumentsamling (litteratur, trykte noder, fotokopier af MSS, breve, etc.), udarbejdet forslag til retningslinjer for arkivets indretning og drift m.m. For så vidt angår udgaven selv, er der på indeværende tidspunkt truffet foreløbige aftaler med nedennævnte "hovedentreprenører" om at forestå udgivelsen af de enkelte værkgrupper. For især de store værkgruppers vedkommende, muligvis for alles, vil udgivelsesarbejdet skulle foregå i samarbejde med andre forskere og eventuelt udøvende musikere.

Hovededitorer på de 5 værkgrupper

Symfonierne	professor, dr.phil. Jan Maegaard
Ouverturene	professor, dr.phil. Finn Mathiassen
Andre orkesterværker	universitetslektor Bo Marschner
Kammermusikken	professor, dr.phil. Finn Egeland Hansen
Klavermusikken	professor, dr.phil. Søren Sørensen

På en ekstraordinær generalforsamling i Selskabet den 22. maj blev følgende udpeget til bestyrelsen for "Fonden til udgivelse af Niels W. Gades værker":

Professor, dr.phil. John Bergsagel
Musikantikvar, dr.phil. h.c. Dan Fog
Professor, dr.phil. Finn Egeland Hansen (formand)
Museumsinspektør Ole Kongsted
Professor Tage Nielsen

Forlag

Der er endnu ikke truffet beslutning om, på hvilket forlag Gade-udgaven skal udkomme. Dette skyldes ikke manglende initiativer. Allerede den 22. april 1984 henvendte planlægningsgruppen sig til Breitkopf & Härtel med en forespørgsel, om man var interesseret i projektet. Efter en del overvejelser takkede forlaget nej, bl.a. med henvisning til manglende bemandingskapacitet på forlaget. Herefter henvendte planlægningsgruppen sig til Edition Peters og Bärenreiter, begge steder med samme - lidt sørgmodige - resultat.

Hvad der nu skal ske, er op til bestyrelsen for "Fonden til udgivelse af Niels W. Gades værker". Man kan rette fornyet henvendelse til et af de tre ovennævnte forlag, idet projektets mere fremskredne stadi (herunder at økonomien for 1. etape er sikret!) meget vel kan tænkes at ville kunne få forlagene til at overveje sagen endnu engang. Man kunne også henvende sig til andre udenlandske forlag. Man kan overveje, om "Fonden til udgivelse af Niels W. Gades værker" selv kunne være forlag og indgå distributionsaftaler med udenlandske og danske boghandlere; man kunne henvende sig til "Samfundet til udgivelse af dansk musik" eller et andet dansk forlag. Eller måske noget helt fjerde.

Fremstilling

For blot et par år siden ville der have været alvorlige overvejelser forbundet med valget af fremstillingsform og fremstillingssted. Skal man vælge nodeskrivning, nodetegning, nodestikning eller helt andre fremstillingsformer? Og skal fremstillingsstedet i første række vælges med henblik på prisbillighed; med ikke ubetydelige ulemper for korrekturlæsning og i det hele taget for kommunikationen med fremstillingsstedet? Eller skal man vælge det høje vesteuropæiske prisniveau og til gengæld opnå en mere sikker og velfungerende arbejdsgang.

I dag er der ingen tvivl om, at en opgave som den foreliggende bør løses med computer-nodesats og helst "on location". Ganske vist kan de færreste computer-nodesatssystemer løse meget komplicerede sats-opgaver helt tilfredsstillende; men klassiske partituropstillinger, som vi møder dem hos Niels W. Gade, volder i dag ingen større problemer for de avancerede systemer.

Computer-satsens umiddelbare fordele er den lette adgang til at foretage rettelser og trække korrekturtryk ud, samt mulighederne for (næsten) automatisk udskrivning af løse stemmer, mulighederne for at ændre lay-out etc.

Tilmed er computer-nodesats i dag økonomisk overkommelig, idet såvel software som hardware er faldet drastisk i pris de senere år. Endelig er tidsforbruget ved indtastning af satsen moderat i forhold til tidsforbruget ved andre fremstillingsformer.

Perspektiver

Tidligere tiders monumentudgaver havde som deres vigtigste - ja næsten eneste - perspektiv, at musikforskningen ved hjælp af den forbedrede adgang til det pågældende repertoire blev i stand til at tegne et sandere, mere nuanceret billede af den pågældende musik/komponist/periode.

For det øvrige musikliv betød monumentudgaverne næsten intet. Man kunne endda føle sig fristet til at hævde, at musikforskerne bevidst søgte at lægge hindringer i vejen for andres brug af monumentudgaverne. Især for den gamle musiks vedkommende gjorde et uoverskueligt noteapparat, ofte med opstilling af et utal af væsentlige og (især) mindre væsentlige varianter, brugen af "gamle" nøgler og taktsignaturer, og mange andre forhold udgaven næsten uanvendelig til praktisk opførelse af musikken.

I dag er målgruppen for monumentudgaver væsentligt bredere defineret. Først og fremmest tages der et langt større hensyn til, at udgaven skal kunne bruges i forbindelse med opførelser af musikken. Især for den gamle musik kan dette praktiske sigte give anledning til meget vanskelige valg, når der skal kompromises mellem den oprindelige notation og en notation, der er tilgængelig for nutidige musikere, sangere og dirigenter. For det 19. århundredes musik - og dermed Gades - er dette problem ikke stort. Dels fordi det 19. århundredes notation ligger meget tæt op ad vor tids, dels fordi det 19. århundredes komponister normalt var omhyggelige med fraseringsangivelser, dynamiske angivelser og andre former for "tilsatstegn", som man hos tidligere komponister i vidt omfang måtte gætte sig til.

Der skulle derfor ikke være uovervindelige problemer forbundet med at bringe Gade-udgaven til lige fuldt at leve op til begge sider af sit sigte, nemlig at udgøre et gedigent arbejdsredskab for Gadeforskningen, og et let tilgængeligt opførelsesmateriale for hans musik.